

De samenstelling der kandidatenlijsten in de Vlaamse CVP

Frank SWAELEN,

Lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

A. NIEUWE VOORWAARDEN VAN DE SAMENSTELLING DER LIJSTEN

De samenstelling van de lijsten voor de wetgevende verkiezingen van 31 maart 1968 geschiedde in de Vlaamse CVP voor een groot gedeelte onder totaal nieuwe en andere voorwaarden dan bij voorgaande verkiezingen. Het nationaal partijcongres te Luik had in december 1965 inderdaad niet enkel radicale structuurwijzigingen aangebracht inzake autonomie van de Vlaamse en Waalse Vleugels en inzake de integratie van de jongeren in de partij; ook op het gebied van de wijze van samenstellen der lijsten werden betrekkelijk ingrijpende hervormingen goedgekeurd. Het zijn deze nieuwe regelen die voor de eerste maal werden toegepast bij de voorbereiding van de wetgevende verkiezingen 1968.

Een tweede belangrijk feit is dat wegens het plots karakter van de verkiezingen, in de meeste arrondissementen geen algemene ledenpoll werd georganiseerd voor de aanduiding van de kandidaten in nuttige orde.

Tenslotte — en dit is veruit het belangrijkste element — vaardigde de Vlaamse Vleugel van het Nationaal Comité der partij een aantal drastische regelen uit, waarbij enerzijds een leeftijdsgrens werd ingesteld voor de kandidaten bij de rechtstreekse verkiezingen, en anderzijds een verbod van cumul ingevoerd tussen het parlementair mandaat en het burge-meesters- of schepenamtb in belangrijke gemeenten.

Het samengaan van deze drie factoren heeft de samenstelling van de lijsten in de Vlaamse CVP gevoelig beïnvloed. Het loont dan ook stellig de moeite, elk van deze drie factoren even aan een nader onderzoek te onderwerpen.

1. Nieuwe statutaire bepalingen inzake samenstelling van de lijsten.

In de Christelijke Volkspartij geschiedt de samenstelling van de kandidatenlijsten voor de rechtstreekse verkiezingen in de regel op het arrondissementeel vlak : het arrondissementeel hoofdbestuur stelt een kandidatenlijst op, legt deze aan de goedkeuring van het Nationaal Comité (Vlaamse Vleugel) (1) voor en onderwerpt deze lijst aan een geheime poll van al de partijleden die in het arrondissement wonen.

Aan dit principe werd niet getornd door de besluiten van het Luiker congres. Wel werden enkele wijzigingen aangebracht die er op gericht waren een grotere invloed te verschaffen aan de nationale partijinstanties :

— Voorheen bestond de interventie van het Nationaal Comité er in, zijn goedkeuring te geven aan de voorgestelde kandidatenlijsten, er eventueel kandidaten aan toe te voegen, en, met een meerderheid van drie vierden zijner leden en wegens zwaarwichtige redenen die de gehele partij aanbelangen, bepaalde kandidaturen uit te sluiten (in dit geval moet de belanghebbende, bijgestaan door een raadsman, worden gehoord zo hij zulks verlangt). Deze mogelijkheid tot interventie wordt thans uitgebreid, doch tevens aan strengere voorwaarden onderworpen. Het Nationaal Comité mag nu — met een meerderheid van drie vierden van zijn leden en na overleg met het betrokken arrondissementeel hoofdbestuur — de lijst aanvullen, de rangorde van de lijst wijzigen en bepaalde kandidaturen weren. (In dit laatste geval moet de belanghebbende nog steeds gehoord worden, doch de vereiste van de omstandige motivering valt weg.)

— Alle kandidaten moeten er zich voorafgaandelijk en schriftelijk toe verbinden, het programma, de statuten en de organisatie van de partij te zullen eerbiedigen, de plaats te zullen aanvaarden die hun op de lijst wordt toegewezen en bij te dragen tot de financiële steun van de partij.

— De arrondissementele besturen hebben het recht een beroep te doen op het Nationaal Comité om als scheidsrechter op te treden bij geschilpunten en moeilijkheden. In dat geval worden de pollverrichtingen geschorst en wordt het Nationaal Comité bekleed met alle rechten die daarbij horen.

---

(1) Sedert het congres van Luik is inzake de samenstelling der lijsten niet langer het gehele Nationaal Comité, doch wel de betrokken (Vlaamse of Waalse) Vleugel van dit Comité bevoegd. Wanneer verder in dit artikel wordt gesproken van het Nationaal Comité, dan wordt hiermee telkens de Vlaamse Vleugel van het Comité bedoeld.

— Arrondissementen die manifest ten achter blijven in hun partijwerking en die niet als democratisch-representatief — kunnen beschouwd worden, mogen niet langer zelf hun kandidatenlijsten opstellen: het Nationaal Comité neemt volledig hun bevoegdheden terzake over. Deze maatregel geldt voor de arrondissementen waarvan het aantal leden niet een bepaald procent van het aantal CVP-kiezers in hun kiesomschrijving bedraagt (2), evenals voor de arrondissementen waarvan de bestuursorganen niet zijn samengesteld volgens de bepalingen van de nationale partijstatuten.

Al deze nieuwe bepalingen werden hoofdzakelijk ingegeven door de beschouwing dat bij de aanduiding der kandidaten voor het Parlement zowel louter lokale (arrondissementele) als meer nationale motieven dienen door te wegen. Het kwam er bijgevolg niet in de eerste plaats op aan, de invloed van de centrale partijorganen te vergroten, als wel het overleg tussen deze besturen en de arrondissementele verantwoordelijken te institutionaliseren. De partij in haar geheel wint immers aan werfkracht, efficiency en werkdadige invloed wegens de keuze van haar mandatarissen (3).

In de tweede plaats kwamen deze bepalingen voorzien in de leemte die voortkwam uit het feit dat het Nationaal Comité in het verleden herhaaldelijk werd opgeroepen voor tussenkomst en arbitrage, zonder dat het echter over werkelijke macht op dit stuk beschikte. In de derde plaats kwam de democratische overweging dat een arrondissementeel bestuur voldoende democratisch en representatief moet samengesteld zijn om het recht te hebben zelf de kandidatenlijsten op te stellen.

Vermelden wij nog dat het Nationaal Comité de hierboven beschreven bevoegdheden eveneens ontvangen heeft voor zijn participatie in de samenstelling van de lijsten der kandidaten voor de provinciale en gecoop-teerde senatoren.

2. Geen algemene ledenpoll.

De aldus door het arrondissementeel hoofdbestuur en het Nationaal Comité opgestelde kandidatenlijsten moeten volgens de nationale statuten worden onderworpen aan een geheime poll waaraan al de leden van de

---

(2) Dit procent werd door het Nationaal Comité, na raadpleging van de Partijraad, vastgesteld op 7.

(3) Een voorstel, volgens hetwelk het Nationaal Comité het recht zou krijgen om in ieder arrondissement een kandidaat aan te duiden voor een voorbehouden plaats op de lijst van de effectieve en de plaatsvervangende kandidaten voor Kamer en Senaat, werd echter door het congres verworpen.

partij die in de kiesomschrijving wonen, deelnemen. Deze verplichting houdt in dat alle partijleden worden opgeroepen tot een soort vóórverkiezing, waarbij zij in meerdere of mindere mate, de modellijst van het hoofdbestuur kunnen wijzigen (4).

Het betrekkelijk onverwacht karakter der verkiezingen van 31 maart 1968, en inzonderheid de korte duur van de verkiezingscampagne, plaatsten de meeste arrondissementale partijbesturen voor haast onoverkomelijke organisatorische moeilijkheden om in enkele dagen tijds een dergelijke poll te organiseren. Daarom trof het Nationaal Comité, zich beroepend op zijn residuele bevoegdheden, de beslissing dat de arrondissementen bij uitzondering niet verplicht werden een algemene ledenpoll te organiseren. De kandidatenlijsten dienden in dit geval dus niet te worden voorgelegd aan de goedkeuring van alle partijleden, doch wel aan deze van de arrondissementale Raad van Afgevaardigden, dat wil zeggen aan een orgaan dat, naast de bestuursleden, minstens één afgevaardigde telt per honderd aangesloten leden, met een minimum van twee afgevaardigden voor elke plaatselijke afdeling (5).

Een dergelijke beperkte poll werd door de CVP — zoals trouwens ook door de meeste andere politieke partijen — in het Vlaamse land georganiseerd. Slechts één uitzondering: het arrondissement Aalst had zich onmiddellijk voorbereid en organiseerde dan ook een algemene voorverkiezing bij al zijn leden.

3. Leeftijdsgrens en kumulverbod.

De gedachte van een kumulverbod leeft sinds vele jaren in de openbare opinie en in de politieke partijen van ons land. De Christelijke Volkspartij is de eerste geweest om, in afwachting van wetgevende maatregelen, dit verbod reeds metterdaad in eigen schoot uit te vaardigen. In zijn verslag aan het voorgenomen drieëntwintigste partijcongres van 17 en 18 februari 1968, zegde Senator Ch. Hanin onder meer « Verklaren wij tenslotte dat de onverenigbaarheid tussen een parlementair mandaat en dat van burgemeester of schepen van een belangrijke gemeente moet erkend wor-

---

(4) Een algemeen poll-reglement, uitgewerkt door het Nationaal Comité van de partij, legt de grote richtlijnen voor het organiseren van dergelijke polls vast. Daarenboven moeten de meer gedetailleerde poll-reglementen, uitgewerkt door de arrondissementale hoofdbesturen, worden voorgelegd aan de goedkeuring van het Nationaal Comité.

(5) De goedkeuring van de kandidatenlijsten kan op die wijze geschieden tijdens een daarvoor bijeengeroepen vergadering van de Raad van Afgevaardigden. Het is duidelijk dat dit systeem sneller en met minder moeite kan worden georganiseerd dan een algemene ledenpoll, die zoals de echte verkiezing werkt met gedrukte stembrieven, oproeping van de kiezers, stembureaus, depouillieren van de resultaten, enz.

den ; te dikwijls kan deze onverenigbaarheid een verwarring der verantwoordelijkheden en soms de onderwerping van het nationaal belang aan het particulier belang van de beheerde gemeente voor gevolg hebben » (6). Voegen wij hieraan toe dat ook het verlangen tot een grotere spreiding der verantwoordelijkheden en tot een grotere doorstroming van jongeren aan de basis van dit voorstel lag.

Door de afgelasting van het congres kon het voorstel tot kumulverbod niet in resoluties worden omgezet. Onder de krachtige impuls van zijn voorzitter, Senator R. Vandekerckhove, oordeelde de Vlaamse Vleugel van het Nationaal Comité echter dat het kumulverbod nog bij de aangekondigde verkiezingen van kracht moest worden. Op 27 februari 1968 vaardigde hij dan ook de volgende reglementering uit : « Verbod van kumul van een mandaat van parlementslid met dat van Burgemeester of Schepen van een gemeente met 30.000 inwoners of meer. Opteert een kandidaat voor zijn gemeentelijk mandaat, dan kan hij zijn kandidatuur voor een parlementair mandaat niet stellen of hernieuwen. Opteert hij voor zijn parlementair mandaat, dan kan hij eventueel wel zijn gemeentelijk mandaat voleinden, maar hij kan in 1970-1971 geen functie van Burgemeester of Schepen opnemen ».

Niet minder dan 14 uittreedende parlementairen van de Vlaamse CVP werden getroffen door deze onverenigbaarheid en moesten bijgevolg kiezen tussen hun gemeentelijk en hun parlementair mandaat. Door de soepele formulering ontvingen zij als het ware een overgangsregime tot 1970. Voor nieuwe kandidaten gold de regel echter onmiddellijk.

De Vlaamse Vleugel van het Nationaal Comité ging echter verder en voerde op dezelfde datum een tweede reglement in, ditmaal betreffende leeftijdsgrens : « De invoering van de leeftijdsgrens van 65 jaar bij de kandidatuurstelling voor Kamer, Senaat en Provinciale Raad. (Als referentiedatum geldt de dag van de verkiezingen.) Op deze regel in verband met de leeftijdsgrens kan de Vlaamse Vleugel, mits een meerderheid van twee derde der aanwezige leden, een afwijking toestaan, de Voorzitter van het betrokken arrondissement of van de betrokken Provincie gehoord. De procedure van derogatie kan worden ingeleid hetzij door het betrokken arrondissement of de betrokken provincie, hetzij door de betrokken kandidaat, hetzij nog door de Vleugel zelf ».

Deze maatregel raakte 13 uittreedende parlementairen van de Vlaamse CVP. Terwijl de regel van het kumulverbod absoluut gold, werd voor deze tweede regel echter een (strenge) uitzonderingsprocedure voorzien.

---

(6) Verslag « Doeltreffende Instellingen », blz. 17. Dit congres diende omwille van de vroegere verkiezingen te worden afgelast. De voorbereidende documenten waren echter gedrukt en werden in de partijgeledingen besproken.

Voor het uitvaardigen van deze twee drastische maatregelen beriep het Nationaal Comité zich op de artikelen 24, § 2, en 24, § 2 ter van de nationale partijstatuten, dat wil zeggen precies de nieuwe artikelen die wij hoger beschreven i.v.m. de grotere inspraak van de nationale partijinstanties bij het samenstellen van de lijsten. Er dient echter aan toegevoegd dat de maatregelen konden steunen op een brede consensus in de partijgeledingen : zij werden tevoren voorgelegd aan — en goedgekeurd door de vergadering der arrondissementele voorzitters en sekretarissen, en achteraf op algemeen handgeklap onthaald op de kaderdag (met dezelfde samenstelling als een congres) die de Vlaamse CVP te Mechelen organiseerde om de verkiezingscampagne te lanceren (7).

B. DE SAMENSTELLING VAN DE KANDIDATENLIJSTEN VOOR DE RECHTSTREEKSE VERKIEZINGEN (8)

1. Provincie Antwerpen.

De samenstelling der lijsten in het *arrondissement Antwerpen* was bijzonder belangrijk, niet alleen omdat het hier om het grootste arrondissement van de Vlaamse CVP gaat, doch vooral omdat dit arrondissement het zwaarst getroffen werd door de maatregelen in verband met kumul en leeftijdsgrens. Het feit dat het arrondissementeel hoofdbestuur deze drastische reglementering zonder enige moeilijkheid aanvaardde, heeft er in sterke mate toe bijgedragen om de operatie in de rest van het Vlaamse land ook te kunnen doorvoeren.

De heren L. Delwaide, L. Kiebooms en E. Donse werden getroffen door de leeftijdsgrens : zij boden spontaan hun ontslag aan en vergemak-

---

(7) Volledigheidshalve dient nog vermeld te worden dat er enige onzekerheid heeft bestaan over de precieze draagwijdte van deze maatregelen : waren zij toepasselijk op alle kandidaten voor Kamer en Senaat (met inbegrip van de provinciale en gecooppte senatoren) of slechts op de kandidaten voor de rechtstreekse verkiezingen ? Volgens de leden van het Comité besprak men op dat ogenblik echter uitsluitend de kandidatuurstellingen in de arrondissementen en was er geen spraak van provinciale en gecooppte senatoren ; voor deze geautoriseerde interpretatie pleit het feit dat a) de beslissing wel officieel werd meegedeeld aan de arrondissementele besturen, doch niet aan de CVP-groepen van de provincieraden of de CVP-groep van de Senaat, b) in bepaalde provincies de CVP-groep van de provincieraad expliciet besloot de richtlijnen van het Nationaal Comité ook toe te passen voor de aanduiding van de provinciale senatoren en c) het Nationaal Comité nooit verzocht werd een derogatie toe te staan ten gunste van kandidaten voor de provinciale verkiezing of de cooptatie die de leeftijdsgrens hadden overschreden.

(8) Uiteraard wordt alleen gehandeld over de kandidaten « in nuttige orde » ; de aanvullingslijsten evenals de lijsten der plaatsvervangers worden over het algemeen buiten beschouwing gelaten.

kelijkten op die wijze aanzienlijk de werkzaamheden van het beperkt poll-comité dat opdracht had gekregen, concrete voorstellen aan het hoofdbestuur voor te leggen. Daarenboven gold de onverenigbaarheid, naast de heren Delwaide en Kiebooms ook voor de heren J. Posson (tweede op de kamerlijst, schepen van de stad Antwerpen) en A. Sledsens (lijstaanvoerder Senaatslijst, burgemeester van Borgerhout) : deze beiden moesten in principe opteren doch genieten van het overgangsregime tot 1970

De Kamerlijst (zeven gekozenen in 1965) werd zeer diepgaand gewijzigd. Vooreerst werd de heer L. Tindemans, vroeger nationaal secretaris van de partij, door het unanieme hoofdbestuur tot lijstaanvoerder gepromoveerd in opvolging van de heer Delwaide. Hoewel de heer Tindemans meer bijzonder het vertrouwen geniet van de landbouwers- en middenstands-kringen, wordt deze « coming man » algemeen aanvaard als een kandidaat die geen exclusieve belangengroepen vertegenwoordigt en beschouwd als een exponent van « de CVP ». De volgende drie kandidaten, alle uittredend, behoren tot de ACW-tendens : de heer J. Posson ; mevrouw M. Verlact en de heer K. Blanckaert. De resterende kandidaten « in nuttige orde » zijn alle drie nieuwe en jonge elementen : de heer H. Suykerbuyk, burgemeester van Essen, advocaat, bestuurslid van het NCMV en gegroeid uit de rangen van de CVP-Jongeren ; R. Derine, schepen van Antwerpen (9), professor te Leuven en te Antwerpen, voorzitter van de Vereniging der Vlaamse Professoren — afdeling Leuven, en bijzonder actief in de strijd om de overheveling van Leuven-Frans ; en tenslotte de heer J. Den Haerynck, advocaat en bijzonder gekend in de kringen van burgerij en vrije beroepen. De heer J. Van Geel, secretaris van de vereniging der christelijke gepensioneerden, kreeg de achtste plaats toegewezen.

De Senaatslijst (vier gekozenen in 1965) daarentegen onderging geen grondige wijziging : de heren A. Sledsens en P. Akkermans behielden respectievelijk de eerste en tweede plaats. Toen het poll-comité echter voorstelde senator C. De Baeck, die in 1965 de derde plaats innam, naar de vierde plaats te verhuizen ten voordele van senator R. Van Bulck (ACW), die van de vierde naar de derde plaats zou opklimmen, weigerde de heer De Baeck niet alleen dit voorstel te aanvaarden, doch liep over naar de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang. De aldus vrijgekomen plaats werd door het arrondissementeel hoofdbestuur niet toegewezen : opdracht werd gegeven aan het poll-comité, een geschikt kandidaat uit de burgerijmilieus te zoeken. Na koortsachtige besprekingen werd tenslotte de uittredende eerste plaatsvervanger, F. De Groof, notaris en burgemeester

---

(9) Ingevolge de reglementering van het Nationaal Comité moest de heer Derine beloven, na zijn eventuele verkiezing, ontslag te nemen als schepen.

te Aartselaar, als vierde kandidaat aangewezen. De vijfde plaats werd aangeboden aan mevrouw R. De Backer, echtgenote van een geneesheer, die actief deelneemt aan de werking van de Katholieke Arbeidersvrouwenbeweging.

In het *arrondissement Mechelen* had lijstaanvoerder Van Hamme, burgemeester van Duffel, de leeftijdsgrens bereikt. Het lag voor de hand dat uittredend minister J. De Saeger, die een zeer belangrijke rol had gespeeld in de regering-Vanden Boeynants en inzonderheid tijdens de regeringscrisis, lijstaanvoerder werd op de Kamerlijst (4 gekozenen in 1965). Uittredend kamerlid M. Dessel klom op van de derde naar de tweede plaats, terwijl de derde plaats werd toegewezen aan de nieuwkomer G. Verhaegen, die sedert jaren actief in de arrondissementele werking van de partij betrokken was en daarenboven de jonge en bekwame directeur was van de studiediensten van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond.

Op de Senaatslijst, die gemeenschappelijk is met het arrondissement Turnhout (4 gekozenen in 1965), bleven de uittredende senatoren J. Van In en C. De Clercq behouden.

De Kamerlijst van het *arrondissement Turnhout* (4 gekozenen in 1965), die reeds bij de voorgaande verkiezingen was verjongd door het aantreden van de heren F. Van Mechelen en R. Peeters, maakte nogmaals een vernieuwing mede door het feit dat uittredend kamerlid Berghmans (vierde plaats) niet meer werd weerhouden; hij werd op de vierde plaats vervangen door een vertegenwoordiger van de landbouwerskringen, de jonge ingenieur J. De Serrano, terwijl de vijfde plaats werd toegewezen aan de nog jongere R. Van Rompaey, burgemeester von Mol en behorend tot de ACW-tendens. Uittredend kamerlid F. Tanghe behield zijn derde plaats.

Op de Senaatslijst werd uittredend senator De Boodt, die de leeftijdsgrens bereikte, vervangen door de heer Joris Verhaegen, burgemeester van Hulshout en lid van het Nationaal Comité, die bij de vorige verkiezingen als eerste plaatsvervanger een opmerkelijk aantal voorkeurstemmen behaalde. Uittredend senator Van Doninck handhaafde zijn plaats op deze lijst.

2. Provincie Brabant.

Het *arrondissement Brussel* bood — ook voor de Vlaamse CVP — een heel apart probleem. De lange onderhandelingen die tot doel hadden in dit arrondissement een gemeenschappelijke lijst te vormen met de Franstalige PSC, hadden geen resultaat opgeleverd. Op 1 maart 1968 besloot de Vlaamse Vleugel van het arrondissementeel hoofdbestuur een kartellijst te vormen met de Franstalige PSC-ers die de zijde van de uittredende Eerste-Minister P. Vanden Boeynants hadden gekozen, tegen het zoge-

naamde « distancement » van de Waalse PSC in. Zoals in de andere arrondissementen geschiedde de opstelling van de lijsten der Vlaamse kandidaten door het arrondissementeel hoofdbestuur en werden deze vervolgens bekrachtigd door Raad van Afgevaardigden ; gelet op de wel zeer bijzondere omstandigheden waarin de lijsten dienden te worden opgesteld, werden deze echter niet aan de goedkeuring van het Nationaal Comité onderworpen en werd geen rekening gehouden met de reglementering inzake de leeftijdsgrens (uittredend senator E. Dewinter werd geboren in 1902).

Naar traditie wordt voorzien dat op de Brusselse CVP-lijsten om beurten een Vlaams en een Franssprekend kandidaat voorkomen ; de lijst-aanvoerders van Kamer en Senaat behoren dan elk tot een verschillend taalregime. Deze regel werd ook op de kartellijst toegepast, met deze zeer belangrijke uitzondering echter dat de heer Vanden Boeynants werd beschouwd als « nationaal kandidaat », die niet tot een der twee Vleugels behoorde. Zulks paste niet alleen in de politiek van de uittredende Premier, maar had waarschijnlijk ook een meer praktisch doel : deze spitsvondigheid liet namelijk toe de senaatsvoorzitter P. Struye, die eveneens Franstalig is, als lijst-aanvoerder op de Senaatslijst te plaatsen.

Op de Kamerlijst (8 gekozenen in 1965, waarvan 3 Vlamingen) waren de pare plaatsen voorbehouden aan Vlaamse kandidaten. De drie uittredende volksvertegenwoordigers behielden hun rangorde : uittredend minister mevrouw M. De Riemacker-Legot (tweede), uittredend minister R. Van Elslande (vierde) en de heer L. Lindemans (zesde).

Meer nog dan elders in het land, was het natuurlijk onmogelijk te voorspellen hoeveel zetels deze kartellijst zou behalen bij de verkiezingen : bij de imponderabilia van de algemene politieke tendenzen kwamen zich te Brussel immers voegen het « fenomeen VDB », diens samengaan op één lijst met Vlaamse CVP-ers, en het afzonderlijk opkomen van een Francofone PSC-lijst onder hetzelfde nummer als de Waalse PSC. Iedereen scheen er echter over akkoord te gaan gingen dat de Vlamingen op de lijst het meest bedreigd waren ; daarom gingen de promotoren van de lijst ermee akkoord, een eventueel onevenwicht van de verkiezingsuitslag ten nadele van de Vlamingen (waarschijnlijk in concreto : de niet-verkiezing van de heer Lindemans) achteraf zo nodig te rectificieren. Niemand vermoedde dat het omgekeerde fenomeen zich zou voordoen en dat een electoraal toeval (namelijk het overgroot aantal voorkeurstemmen van de heer Vanden Boeynants) de verkiezing van 3 Franstaligen en 6 Vlamingen zou veroorzaken.

Terwijl op de Kamerlijst de kandidaten « in nuttige orde » ongewijzigd bleven, onderging de Senaatslijst (5 gekozenen in 1965, waarvan 3 Vlamingen) enige wijzigingen. Omwille van de eerste plaats van de heer

Struye, werd overeengekomen de tweede en derde plaats voor te behouden aan Vlamingen, terwijl verder de beurtrol zou worden hernomen tussen Vlamingen en Franssprekenden op de onpare en de pare plaatsen. Lijst-aanvoerder bij de verkiezingen van 1965 was de heer K. Van Cauwelaert, die in 1966 samen met zijn collega Sledsens het befaamde wetsvoorstel-Verroken, dat door de Kamer verworpen was geworden, overnam in de Senaat. Om de kansen van de kartellijst zoveel mogelijk te vrijwaren, aanvaardde de heer Van Cauwelaert thans zijn plaats te ruilen met de heer Raf Hulpiau, uittredend minister, gewezen voorzitter van het ACW en sedert 1965 gecoopteerd senator. (Enkele personaliteiten uit de hoogste partijleiding maakten zich bij deze gelegenheid sterk, de heer Van Cauwelaert hetzij via de provinciale aanduiding hetzij via de nationale cooptatie in de Senaat te behouden). De derde en vijfde plaatsen op lijst bleven toegewezen respectievelijk aan de uittredende senatoren E. Dewinter en Nieuwborg.

Op één belangrijke uitzondering na bleven de lijsten van het *arrondissement Leuven* ongewijzigd. Lijstaanvoerder van de Kamerlijst (4 gekozenen in 1965) was in 1965 de heer Hermans uit Diest, die sedert 1946 onafgebroken in de Kamer had gezeteld en die bijzonder het vertrouwen van de middenstanskringen genoot. Hoewel hij bij de laatste verkiezingen haast 9.000 voorkeurstemmen behaalde, werde zijn kandidatuur thans door het arrondissementeel hoofdbestuur niet meer weerhouden. Dit veroorzaakte een hevig protest vanwege de plaatselijke besturen van het NCMV, die besloten hun steun te weigeren aan de CVP-lijst; hoewel zulks een ogenblik was overwogen, werd er echter geen dissidente lijst ingediend. De andere drie uittredende kamerleden, namelijk de heer J. Henckens, mejuffrouw G. Devos en de heer P. De Vlies werden behouden en schoven elk een plaats vooruit. Vierde effectieve kandidaat werd de heer Jozef Van Brussel, uit Aarschot.

De Senaatslijst (2 gekozenen in 1965) bleef ongewijzigd: de heren G. Eyskens en A. Lagae.

3. Provincie West-Vlaanderen.

De Kamerlijst van het *arrondissement Brugge* telde in 1965 twee verkozenen: de heren G. Eneman en A. De Nolf. Hoewel hij 13.782 voorkeurstemmen behaalde, was de heer F. Vandamme dat jaar niet verkozen (evenmin als zijn vader, burgemeester P. Vandamme, die 18.996 voorkeurstemmen op de senaatslijst bekwam). Op de modellijst die thans door het hoofdbestuur aan de Raad van Afgevaardigden werd voorgesteld, kwam de heer Vandamme wéér op de derde, dat wil zeggen waarschijnlijk niet verkiesbare plaats, voor; hiertegen rees uit bepaalde kringen een

zodanig protest dat de modellijst met amper 50 % der stemmen werd goedgekeurd. Hierop nam het arrondissementeel hoofdbestuur het initiatief, de arbitrage in te roepen van het Nationaal Comité; dit besliste de tweede plaats toe te kennen aan de heer Vandamme, terwijl aan de heer De Nolf de eerste plaatsvervangende werd aangeboden. Deze beslissing werd aanvaard door de twee betrokkenen, die daarenboven besloten tot een « duel van voorkeurstemmen », waarbij diegene die het grootste aantal voorkeurstemmen behaalde, in de Kamer zou zetelen. (Met andere woorden in geval de heer De Nolf meer voorkeurstemmen behaald dan hijzelf, verbond de heer Vandamme zich ertoe, ontslag te nemen.) De heer Eneman behield zijn eerste plaats; hij valt echter onder het kumulverbod als schepenen van de stad Brugge.

Op de Senaatslijst (2 gekozenen in 1965) behield uittredend senator A. Bogaert de eerste plaats, terwijl de heer W. Simoens die tot de ACW-tendens behoorde, vervangen werd door de heer M. Vandewiele, secretaris-generaal van het ACW en lid van het nationaal bureau van de partij.

Kort vóór de wetgevende verkiezingen van mei 1965 was de heer F. Lefère, voorzitter van de CVP-Kamerfractie en lijstaanvoerder in het *arrondissement Ieper* naar Brussel verhuisd. Hij werd niettemin op de kandidatenlijst behouden, doch overeengekomen werd dat hij bij de daaropvolgende verkiezingen niet meer te Ieper kon opkomen. Zo kwam het dat de eerste plaats op de Kamerlijst toeviel aan de heer M. Bode, behorend tot het ACW-milieu en tot dan tweede op de lijst. In 1965 had de CVP in dit arrondissement één verkozenen.

Op de Senaatslijst, die gemeenschappelijk is met het arrondissement Kortrijk, behield uittredend senator J. Stubbe zijn tweede plaats. (1 verkozenen in 1965).

De Kamerlijst voor het *arrondissement Kortrijk* (3 verkozenen in 1965) onderging geen wijziging tegenover de lijst in 1965; ook op dat ogenblik was de volgorde de volgende: L. Verhenne, A. Dequae, M. Coucke en A. Lavens (die tevens eerst plaatsvervanger was). Als laatste verkozenen had de heer Coucke (ACW) toen echter ontslag genomen ten voordele van de heer Lavens; hijzelf werd provinciaal senator. Deze regeling werd niet hernomen in 1968, zodat de heer Lavens die de milieus van de zelfstandigen vertegenwoordigt in feite onverkiesbaar geplaatst werd.

Op de Senaatslijst (1 verkozenen in 1965) behield de heer A. De Clerck zijn eerste plaats.

In het *arrondissement Roeselare-Tielt* (3 verkozenen in 1965) bleef de Kamerlijst eveneens ongewijzigd: de heren A. De Grijse, H. Callebert en R. Gheysen. Als schepenen van de stad Roeselare vielen deze laatste twee echter onder het kumulverbod: in 1970 zullen zij dus in principe hun gemeentelijk mandaat moeten opgeven.

De aanvoerder van de Senaatslijst (2 verkozenen in 1965), de heer R. De Man, werd eveneens getroffen door het kumulverbod en daarenboven ook door de leeftijdsgrens. Hij werd als lijstaanvoerder vervangen door de heer R. Vannieuwenhuize, die reeds in 1965 eerste plaatsvervanger was. Tweede op de lijst bleef de heer R. Lecluyse.

In het *arrondissement Oostende-Diksmuide-Veurne* bleven zowel de Kamerlijst (2 verkozenen in 1965) als de Senaatslijst (1 verkozene in 1965) ongewijzigd: respectievelijk de heren A. Claeys en M. Vandamme, en de uittredende minister J. Piers. Deze laatste opteerde ingevolg het kumulverbod voor het parlementair mandaat.

4. Provincie Oost-Vlaanderen.

Zoals reeds werd aangestipt, werd in het *arrondissement Aalst* een algemene ledenpoll georganiseerd voor de samenstelling van de lijsten. (In 1965 waren er 3 verkozenen voor de Kamer en 1 voor de Senaat.) Op de Kamerlijst behield de uittredende lijstaanvoerder R. Otte zijn plaats, doch oud-minister L. Moyersoën werd van de tweede naar de derde (waarschijnlijk niet-verkiesbare) plaats verwezen. Een beroep op de Vlaamse Vleugel van het Nationaal Comité kon hieraan niet verhelpen. De tweede plaats werd ingenomen door de jonge advocaat G. Willems, die behoort tot de actieve jongerengroep NU.

De uittredende senator E. Coppens was enig kandidaat bij de poll en behield bijgevolg zijn plaats.

In het *arrondissement Gent-Eeklo* bleven de beide lijsten ongewijzigd. Op de Kamerlijst (6 uittredenden) bleef de volgorde: P. De Paepe, Th. Lefèvre, A. d'Alcantara, M. Dewulf, M. Van Herreweghe en A. Foncke. De Senaatslijst (3 uittredenden): G. Vanden Daele, O. Scheire en A. Dua. Op te merken valt dat de heer Van den Daele getroffen wordt door het kumulverbod.

De Kamerlijst van het *arrondissement Dendermonde* (2 verkozenen in 1965) vertoonde evenmin wijzigingen: de heren M. Duerinck en E. Cooreman. Op de Senaatslijst (1 verkozene in 1965) werd de heer Van Laeys echter getroffen door de leeftijdsgrens. Hij werd door de heer L. Vuylsteke, geneesheer en burgemeester te Wetteren, vervangen die in 1965 tweede plaatsvervanger was.

De lijsten van het *arrondissement Oudenaarde* bleven eveneens dezelfde: voor de Kamer (1 uittredende) bleef de heer J. Verroken, terwijl de heer D. Baeskens, die zeer bekend is in NCMV-middens, de tweede plaats toegewezen kreeg; op de Senaatslijst (1 verkozene in 1965) behield de uittredende kandidaat, Dr Beck, zijn plaats.

Ook in het *arrondissement Sint Niklaas* tenslotte bleven de lijsten ongewijzigd : voor de Kamer (2 verkozenen in 1965) de heren O. De Mey en E. Goeman, voor de Senaat (1 verkozene in 1965) de heer A. Smet.

5. Provincie Limburg.

De volgorde op de Kamerlijst van het *arrondissement Hasselt* (4 verkozenen in 1965) onderging geen wijzigingen : de heren A. Bertrand, G. Bijmens, P. Meyers en T. Van Lindt behielden hun respectievelijke plaatsen. De heren Bijmens en Meyers, respectievelijk burgemeesters van Genk en Hasselt, worden echter beiden getroffen door het kumulverbod.

Voor de samenstelling van de Senaatslijst (2 verkozenen in 1965) onstonden er enkele moeilijkheden. De wens van het Nationaal Comité om de heer Martens, uittredend nationaal gecoöpteerd senator en uitnemend kenner van de landbouwproblemen, op een verkiesbare plaats voor de rechtstreekse verkiezingen geplaatst te zien, werd door het provinciaal comité genegeerd. Wanneer daarenboven in de voorgestelde lijsten de uittredende vertegenwoordiger van de landbouwmiddens, de heer O. Demarneffe, naar een niet verkiesbare plaats werd verwezen, greep het Nationaal Comité in en plaatste deze kandidaat ex officio weer als derde kandidaat op de gemeenschappelijke lijst met het arrondissement Tongeren. Hierdoor bekwam de heer J. Gerits, uit de arbeidersmilieus, slechts de vijfde plaats op deze zelfde lijst. De heer C. Heylen, eveneens ACW, behield echter zijn tweede plaats.

In het *arrondissement Tongeren-Maaseik* bleven de kandidaten in nuttige orde op de Kamerlijst (5 verkozenen in 1965) dezelfde als bij de vorige verkiezingen, doch de volgorde werd grondig omgeworpen. De heer Dupont, die behoort tot de milieus van de Boerenbond, werd van lijststaanvoerder verplaatst naar een onverkiesbare plaats. Na een interventie van het Nationaal Comité kon hij nog de vijfde en marginale plaats behouden. De heer L. Kelchtermans, ACW, klom van de vierde naar de eerste plaats op. De andere uittredende kandidaten, de heer P. Wirix, mevrouw G. Craeybeckx-Orij en de heer F. Wijnen, werden respectievelijk tweede, derde en vierde.

De Senaatslijst (3 verkozenen in 1965) onderging grondige wijzigingen : lijststaanvoerder Mondelaers werd getroffen door de leeftijdsgrens, terwijl de kandidatuur van uittredend senator de Schaetzen niet langer weerhouden werd. De heer W. Mesotten (ACW-uittredend) werd op deze wijze lijststaanvoerder, terwijl de tweede kandidaat (vierde op de gemeenschappelijke lijst met Hasselt) de heer F. Van Gronsveld werd.

C. DE AANDUIDING VAN DE KANDIDATEN VOOR DE VERKIEZING DER PROVINCIALE SENATOREN

In de *provincie Antwerpen* had de CVP drie provinciale senatoren bij de verkiezingen van mei 1965 : de heren V. Leemans, O. Verboven en Smedts, respectievelijk uit de arrondissementen Antwerpen, Turnhout en Mechelen.

De kandidatuur van de heer V. Leemans, uittredend voorzitter van de CVP-Senaatsfractie, werd thans weer ingediend : hij werd op de eerste plaats van de lijst behouden. Het arrondissement Mechelen had niettegenstaande een relatief gunstige uitslag bij de rechtstreekse verkiezingen, door de blinde grillen van de apparentering ernstige tegenslag gekend bij de uiteindelijke toewijzing der zetels (ten gunste van het arrondissement Turnhout). Het vroeg en bekwam dan ook dat zijn kandidaat de tweede plaats op de lijst zou toegewezen krijgen. In de plaats van de uittredende senator Smedts, wiens kandidatuur niet langer weerhouden werd, werd de heer C. De Clercq, de jonge uittredende senator die op de rechtstreekse lijst was gesneuveld, aangeduid ; deze kandidaat was voorheen arrondissementeel partijsecretaris, behoort tot de ACW-tendens en had zich onmiddellijk als een bijzonder verdienstelijk mandataris laten opmerken.

In het arrondissement Turnhout tenslotte rees een ernstig probleem rondom de kandidatuur van de uittredende senator Verboven. Tegen de uitdrukkelijke en meegedeelde beslissing van het Nationaal Comité in, werd zijn kandidatuur echter in betwistbare omstandigheden weer voorgesteld.

De *provincie Brabant* had in 1965 twee provinciale senatoren van de Vlaamse CVP : de heren S. De Rijck en R. Houben, beiden uit het arrondissement Leuven. Thans werd overeengekomen dat de arrondissementen Brussel en Leuven elk hun kandidaat zouden kunnen aanduiden. Het arrondissement Brussel wees de heer Leo Vanackere aan, die zo juist zijn ontslag had gegeven als pas verkozen lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers om het herstel van het taalevenwicht op lijst-Vanden Boeynants toe te laten ; hij was tot vóór de verkiezingen sekretaris-generaal van de Vlaamse Vleugel van de CVP en behoort tot de ACW-milieus.

Leuven moest bijgevolg een keuze doen tussen de kandidaturen van de heren De Rijck en Houben. Deze laatste, die eerst zinnens was geweest zijn kandidatuur te stellen voor de nationale coöptatie, besliste tenslotte zich toch weer voor de provinciale verkiezing aan te bieden teneinde de kansen van de heer K. Van Cauwelaert voor de nationale coöptatie niet te hinderen. De kandidatuur van de heer Houben, die nationaal voorzitter

van de partij is en tevens directeur van het Centrum voor Politieke, Economische en Sociale Studies, werd tenslotte door het arrondissementeel hoofdbestuur weerhouden.

In de *provincie West-Vlaanderen* had de CVP vier uittredende provinciale senatoren : de heer Vanden Berghe (arr. Kortrijk), Vanden Bussche (arr. Roeselare-Tielt), Coucke (arr. Kortrijk) en Belaen (arr. Veurne-Diksmuide), waarvan de eerste twee respectievelijk tot de middenstands- en landbouwerskringen behoren, terwijl de laatste twee uit de arbeidersorganisatie voortkomen. De heer Vanden Bussche werd door het provinciaal partijcomité niet als kandidaat weerhouden ; zijn plaats werd ingenomen door de heer Vandamme, uittredend senator voor Oostende die niet verkozen was bij de rechtstreekse verkiezingen. De heer Coucke was geen kandidaat meer, vermits hij rechtstreeks verkozen werd op de Kamerlijst te Kortrijk. De kandidaturen van de heren Vanden Berghe en Belaen bleven behouden ; deze laatste nam de derde plaats in, om een compensatie te geven aan de landbouwmilieus, die in West-Vlaanderen minder goed aan hun trekken waren gekomen bij de rechtstreekse verkiezingen voor Kamer en Senaat.

In de *provincie Oost-Vlaanderen* waren drie provinciale senatoren uittredend : de heren Van den Storme (Oudenaarde), Pede (Gent) en Verschelden (Sint-Niklaas). De heer Van den Storme werd getroffen door de leeftijdsgrens en vervangen door Dr Beck, uittredend senator uit Oudenaarde, die bij rechtstreekse verkiezingen mislukt was. De naam van de heer Pede werd behouden en naar de eerste plaats op de lijst gebracht. Voor de derde plaats tenslotte bestond er een akkoord tussen de arrondissementen Sint-Niklaas en Dendermonde, volgens hetwelk de uitslag van de rechtstreekse verkiezingen en de toewijzing van de mandaten van bestendig afgevaardigden invloed hebben op de keuze van het arrondissement uit hetwelk de provinciale senator dient aangewezen te worden. Daar de kandidatuur van de heer Verschelden niet werd weerhouden, en hoewel het arrondissement Dendermonde bleef ijveren voor de aanwijzing van het niet herverkozen kamerlid E. Cooreman (10), moest ingevolge bovengemeld akkoord een kandidaat door het arrondissement Sint-Niklaas worden aangeduid. Op voordracht van bestendig afgevaardigde E. De Wilde werd dan vrij onverwacht de heer F. De Bondt voor de derde plaats aangeduid ; de heer De Bondt is leraar en actief bestuurslid van de Vlaamse Volksbeweging.

In de *provincie Limburg* tenslotte werd slechts één van de uittredende provinciale senatoren als kandidaat weerhouden : de heer H. Leynen,

---

(10) Daar de heer Cooreman op dat ogenblik nog geen veertig jaar oud was, werd voorgesteld dat een ander persoon voorlopig zijn plaats zou innemen en ontslag indienen zodra de heer Cooreman de vereiste leeftijd bereikte.

politiek hoofdredacteur van het dagblad « Het Belang van Limburg ». De namen van de heren Robijns en Custers werden niet weerhouden, wat de heer Custers betreft, tegen de wens van het Nationaal Comité in. In de plaats van deze twee kandidaten werden de heren Dupont en Van Raemdonck aangeduid, die beiden zonder succes kandidaat waren geweest bij de rechtstreekse verkiezingen ; de eerste behoort tot de milieus van de landbouwers, de tweede is actief in het vakverbond der leraren van het technisch onderwijs.

D. AANUIDING DER NATIONAAL GECOOPTEERDE SENATOREN

Artikel 24 § 3, al. 3 en 4 van de nationale partijstatuten voorzien : « De Senaatsgroep van de CVP maakt aan het Nationaal Comité de lijst over van de personen die hij voorstelt als gecoopteerd senator. Het Nationaal Comité oefent inzake de voordracht van kandidaturen voor het mandaat van gecoopteerd senator dezelfde rechten uit, en in dezelfde voorwaarden, als aan de Vleugels werden toegekend bij paragraaf 2 van onderhavig artikel » (11).

In afwijking tot de vorige verwijzingen naar het Nationaal Comité waar het in feite steeds de Vlaamse Vleugel van dit Comité betrof, geldt het in deze statutaire bepaling wel degelijk het gehele Nationaal Comité, Vlamingen en Franssprekenden tezamen dus. Het verloop van de politieke gebeurtenissen (« distancement » van de Waalse Vleugel van de partij, onafhankelijk optreden van beide Vleugels in de verkiezingsstrijd) bracht echter mee dat dit Comité sedert 8 februari 1968 niet meer bijeenkwam, zodat ook voor de aanduiding der gecoopteerde senatoren de Vlaamse Vleugel zelfstandig is opgetreden (12).

Anderzijds dient te worden opgemerkt dat de statutaire procedure niet letterlijk werd toegepast. Alle ontvangen kandidaturen werden zowel in de Vlaamse Vleugel van het Nationaal Comité als in de Vlaamse CVP-Senaatsgroep besproken. De Vleugel richtte een officiële aanbeveling tot de Groep, doch de definitieve lijst der kandidaten werd achteraf niet meer ter goedkeuring aan de Vleugel onderworpen.

---

(11) Deze rechten werden hoger in dit artikel beschreven onder het hoofdstuk « Nieuwe voorwaarden van de samenstelling der lijsten », 1. Nieuwe statutaire bepalingen.

(12) Over de verdeling der mandaten van gecoopteerd senator tussen Vlamingen en Franssprekenden werd onderhandeld in de CVP-Senaatsfractie. De Vlaamse en Franssprekende subgroepen van de fractie duiden vervolgens elk hun eigen kandidaten aan.

Zes kandidaten konden worden voorgesteld ; in 1965 had de Vlaamse CVP zeven gecoöpteerde senatoren.

Na langdurige bespreking in de Vleugel over 17 ontvangen kandidaturen, werden in volgorde, drie kandidaten officieel aan de Vlaamse Senaatsgroep aanbevolen : de heren R. Vandekerckhove, voorzitter van de Vlaamse Vleugel van de CVP en uittredend gecoöpteerd senator, P.W. Segers, staatsminister en uittredend gecoöpteerd senator, en K. Van Cauwelaert, uittredend rechtstreeks gekozen senator. Daarenboven werd beslist, dat mondeling ook verslag zou worden uitgebracht over de verdere voorkeur van de Vleugel, zonder dat dit echter als een officiële aanbeveling mocht gelden.

In de Vlaamse CVP-Senaatsgroep werden aan deze eerste drie dan toegevoegd de kandidatuur van de heren L. Martens, uittredend gecoöpteerd senator en behorend tot de landbouwersmilieus, G. Vandeputte, uittredend gecoöpteerd senator en behorend tot de middenstandsmilieus, en J. Custers, uittredend provinciaal senator voor Limburg. De namen van de uittredende senatoren Mgr Philips en Staatsminister J. Van Houtte werden niet weerhouden. In feite ging de stemming voor de zesde plaats tussen de heren Custers en Belaen, uittredend provinciaal senator voor West-Vlaanderen ; eerstgenoemde behaalde de meerderheid met één stem verschil.

E. ENKELE ALGEMENE BESLUITEN

Het meest opvallend aspect van de lijstensamenstelling 1968 was voorzeker de toepassing van de nieuwe statuten die in 1965 werden goedgekeurd. Voor de eerste maal speelden de provinciale comité's de hun toegewezen rol, en voor de eerste maal kon het Nationaal Comité zijn nieuwe bevoegdheden uitoefenen. Uit wat voorafgaat blijkt klaar dat de interventies van het Nationaal Comité bij verschillende delikate gelegenheden effectief waren, hetgeen een belangrijk precedent uitmaakt voor de toekomst. Anderzijds dient te worden toegegeven dat in enkele zeldzame gevallen het Nationaal Comité niet bij machte was, zijn statutaire rechten te doen naleven door ondergeschikte instanties die het hielden bij de vroegere realiteit dat de CVP op organisatorisch gebied een federatie van kiesarrondissementen was. De toekomst zal uitwijzen of de democratisch besliste statutaire macht van het Nationaal Comité en van de provinciale comité's het zal halen op deze oude, diep-ingewortelde realiteit.

Inzake de sociale samenstelling van de kandidatenlijsten deden zich geen grondige evenwichtsverschuivingen voor : de CVP bleef de partij waarin

alle sociale milieus zich kunnen herkennen. Toch kunnen op dit gebied twee tendenzen worden waargenomen.

Vooreerst is het onloochenbaar dat in de strijd om het geslonken aantal « plaatsen in nuttige orde », de kandidaten die het vertrouwen van de arbeidersmilieus genieten, meestal het pleit wonnen en dat inzonderheid de landbouwersmilieus in meerdere arrondissementen ontevreden waren over de uitslag der verrichtingen. In enkele uitzonderlijke gevallen werden kandidaten uit de milieus der zelfstandigen vervangen door « werknemerskandidaten » ; doch in vele gevallen schoven de werknemerskandidaten op naar de voorste, veiligere plaatsen, terwijl de andere kandidaten dichter bij de « strijdplaats » terecht kwamen.

Ten tweede is een lichte tendens waarneembaar om op de lijsten van de CVP meer kandidaten op te nemen die niet duidelijk herkenbaar aan één bepaalde stand gebonden zijn, doch die ofwel het vertrouwen genieten van meerdere of alle standen, ofwel met het algemeen etiket « CVP » kunnen beschreven worden, ofwel nog omwille van een persoonlijk of regionaal imago werden weerhouden.

Terwijl het aantal vrouwelijke parlementsleden van de Vlaamse CVP stationair bleef (vier, alle Kamerleden), was er niettegenstaande het invoeren van de leeftijdsgrens, geen grote verschuiving waar te nemen in de gemiddelde leeftijd van de CVP-mandatarissen. De gemiddelde leeftijd van de Vlaamse CVP-Kamerleden bedroeg op 23 mei 1965, 47,9 jaar en op 31 maart 1968, 46,5 jaar ; voor de Senaat zijn deze cijfers respectievelijk 55 en 55,2 jaar. (Voor het geheel van de Kamer bedroegen de gemiddelden respectievelijk 49,4 en 48,5 jaar, voor het geheel van de Senaat respectievelijk 55,5 en 55,1 jaar.)

Op de vijftig Kamerleden van de Vlaamse CVP zijn er acht nieuwelingen (die dus nooit eerder een parlementair mandaat uitoefenden). Op de vijf en veertig senatoren van de Vlaamse CVP zijn er eveneens acht nieuwelingen. Het beeld van de vernieuwing dient echter vervolledigd te worden met het aantal nieuwe parlementsleden, die vroeger wel in Kamer of Senaat hadden gezeteld, doch die in 1968 opnieuw hun intrede deden in dezelfde of in een andere Kamer. Wanneer men daarenboven het aantal uittredende parlementsleden van de Vlaamse CVP kent, die door de lijstensamenstelling of door electorale teruggang niet naar het parlement terugkeerden (vijf en dertig), dan blijkt duidelijk dat de parlementaire uitdrukking van deze partij sinds 1968 een gevoelig gewijzigd beeld biedt.

